

Het Leger des Heils gaat al lang niet meer enkel over soep en daklozenopvang. In Utrecht wil het met haar buurthuis kamers als ontmoetingsplek een brug slaan tussen welzijn en geloof. Buurtbewoners komen er graag:

“Als ik dit niet had gehad, had ik het niet gered.”

De buurthuis kamer als tweede thuis

Het Leger des Heils strijdt in Utrecht tegen armoede en eenzaamheid

Greet Jansen (84) kan het zich nog goed herinneren. Het waren de winters net na de oorlog. Als klein meisje aan de hand van haar moeder zag ze in de Utrechtse binnenstad de heilsoldaten van het Leger des Heils met hun gietijzeren ‘kerstpot’, om te collecteren voor de minderbedeelden. En in Zuilen, haar eigen wijk, zag ze de uniformen staan rond de vuurtjes met kerst en herinnert ze zich de soep die ze uitdeelden, de muziek die ze maakten en de liederen die ze zongen voor passanten.

VERTROUWD

Het beeld past bij wat de meesten van ons voor zich zien als ze denken aan Het Leger des Heils. Uniformen, soep, zorg voor daklozen, verslaafden en prostituees en natuurlijk, majoor Bosshardt. In de jaren zestig zag mevrouw Jansen beelden op televisie voorbijkomen van een piepjonge, vermomde Beatrix die door majoor Bosshardt werd rondgeleid over de Amsterdamse Wallen om daar de Strijdkreet te verkopen, het lijfblad van het Leger des Heils. En wie herinnert zich die uitzending bij Villa Felderhof nog, toen de majoor Herman Brood in bad deed? Mevrouw Jansen lacht: *“De majoor was voor de duivel nog niet bang.”*

De geboren en getogen Zuilense vertelt haar verhaal in de buurthuis kamer in Zuilen, waar ze komt voor een praatje, een broodje, de kleding en een kop koffie, zeker sinds haar man vijf jaar geleden overleed. Ze wijst

op de andere dames op leeftijd die rond de tafel zitten: *“We zijn allemaal alleen.”* Het Leger des Heils, in de 19e eeuw opgericht door een Engelse predikant, staat voor haar gelijk aan gezelligheid en warmte, vertelt ze: *“Ik heb er al heel mijn leven een zwak voor. Hoe ze iedereen opvegen en weer op poten krijgen, geweldig.”* ‘Haar’ kerk is al lang weg en een echte kerkganger is ze niet meer, maar ze komt graag op de bibliodramamiddag die het leger organiseert: *“Daar hebben we het over de verhalen uit de Bijbel en dat voelt vertrouwd: ik ben er mee opgegroeid.”* Naar de wekelijkse kerkdiensten van het Leger des Heils in Overvecht gaat ze niet, te ver. De buurthuis kamer zit bij haar om de hoek: *“Hier kan ik naar toe lopen.”*

LAAGDREMPELIGE HULP

Het Leger des Heils is al lang niet meer enkel een geloofsgemeenschap die een helpende hand biedt aan ‘de ontspoorde medemens’. Alleen in de provincie Utrecht al heeft de organisatie tientallen locaties waar ze actief is: ze biedt ambulante begeleiding, beschermd wonen van mensen met psychiatrische problemen, opvang van tienermoeders, jeugdhulp en gezinsondersteuning, verpleging en verzorging van ouderen, jeugdbescherming en reclassering. Ook is er sinds kort de ‘Herstelacademie’ waar mensen die ervaringen hebben met psychische problemen, dakloosheid of verslaving kunnen werken aan hun herstel.

En sinds 2010 zijn er de buurthuis kamers, waar het Leger des Heils ‘strijdt tegen eenzaamheid’ en bewoners welkom zijn

Bezoekster Greet Jansen (in het midden) luistert aandachtig naar het gedicht voorafgaande aan de wekelijkse brunch, voorgelezen door coördinator Maaïke van Oosterom.

voor een kop koffie, een praatje, een maaltijd en een keur aan activiteiten: mindfulness, bibliodrama, wandelmiddagen, creatieve uurtjes, sjoelen, kaarten, zingen, sporten, ouder-en-kind-ochtenden en bijeenkomsten waar het gaat over zingeving zoals ‘Soep en Sterke Verhalen’ op zondag.

In Utrecht heeft Het Leger des Heils vier buurthuis kamers; in Zuilen, Kanaleneiland, Ondiep en in Overvecht. Mensen kunnen er terecht voor voedseluitgiftes, informele schuldhulp kleding, pastorale gesprekken of gewoon een luisterend oor. Het idee: door het bieden van laagdrempelige hulp kunnen ernstige problemen op tijd gesignaleerd worden. Want die problemen zijn er. De cijfers in Utrecht: ongeveer 22.000 huishoudens leven in armoede (red. heeft een inkomen tot 125% van het Wettelijk Sociaal Minimum), onder wie 8000 kinderen. 14.230 Utrechtse huishoudens hadden in 2023 problematische schulden.

NIET RODDELEN

In een tijd waar krantenkoppen schreeuwen over polarisatie en eenzaamheid, is de buurthuis kamer een welkome plek waar, volgens het Leger des Heils, ‘bestaanszekerheid in de kern wordt aangepakt’, en waar vrijwilligers en bezoekers ‘de boel bij elkaar proberen te houden’.

Degene die de boel bij elkaar probeert te houden in de buurthuis kamer van Zuilen is Maaïke van Oosterom. Ze sluit net de wekelijkse brunch af met een gedicht over liefde, vrede en geduld, bedankt de mensen aan tafel voor hun komst en begroet alweer een nieuwe bezoeker. Jan Smit klinkt uit de speakers, naast de piano staat een rollator, aan de muur hangt een A4tje met de tekst: *‘We roddelen hier niet!’*

Van Oosterom zegt enthousiast gedag tegen Jehan Nakhla (50) en Galina Zeynalova (63), de twee vrijwilligers die vandaag de kledingwinkel beheerden, en dan is het door naar de hal waar andere vrijwilligers de boel opruimen na een drukbezochte voedseluitgifte. 189 voedselpakketten deelden ze uit. Dat doen ze drie keer per week, vertelt Van Oosterom. Iedereen is er welkom: *“Je hoeft er niet net zoals bij de*

Voedselbank te bewijzen dat je het nodig hebt. Hier gaat het over vertrouwen.” En natuurlijk wordt er wel eens misbruik van gemaakt: *“Maar dat blijf je toch houden.”* Wel gaat er een gordijntje voor de weggeefkast tijdens de voedseluitgifte: *“Daar hebben we tijdens het uitdelen van eten geen zicht op, omdat het zo druk is in de hal. Daarvoor en daarna is de regel dat mensen maximaal drie dingen mogen meenemen.”*

ZINGEVING

In totaal vinden ongeveer 200 mensen tussen de 30 en de 80 jaar hun weg naar de buurthuis kamer in Zuilen, vertelt Van Oosterom. Samen met haar collega Gustaaf Gerrets coördineert ze er de activiteiten: *“We proberen hier een brug te slaan tussen welzijn en geloof. We geloven dat de buurthuis kamers een aansprekende manier zijn om mensen te bereiken, om iets voor ze te kunnen betekenen. We hoeven geen volle kerk te hebben of de hele tijd over Jezus te beginnen, als het maar over zingeving gaat.”*

Ze vertelt over de uitvaart die ze vanuit de buurthuis kamer organiseerden voor een overleden vrijwilliger: *“Hij en zijn vrouw hadden het financieel niet makkelijk en ze waren heel actief hier. Toen duidelijk werd dat hij niet meer beter werd en hij aangaf zijn afscheid graag hier te willen doen, hebben we dat met zijn allen geregeld. Het was heel mooi om dat samen te kunnen doen.”*

SPANNING

Toch is het ook weleens lastig om de boel bij elkaar te houden, vertelt Van Oosterom. Begin dit jaar liet een groepje mensen weten zich niet eerlijk behandeld te voelen bij het uitdelen van de voedselpakketten: *“Zij moesten buiten wachten in de rij, terwijl de vaste bezoekers die binnen al aan de koffie zaten en meededen aan een activiteit, voor mochten.”* Niet te voorkomen, volgens Van Oosterom: *“Wij willen graag door met ons programma binnen, dus worden de mensen die al binnen zijn eerst geholpen.”*

De wachtende rij binnen uitnodigen, was geen oplossing: *“Dat hebben we geprobeerd, maar de grootste groep van de*

‘Het kan nog zo zwart zijn, het wordt altijd weer wit’

Vrijwilliger Hanneke, zat jarenlang in de schuldhulpverlening

mensen die komt voor de voedseluitgifte, zat niet te wachten op een kop koffie of een gesprek binnen. Zij wilden gewoon hun eten ophalen. De koffie lieten ze staan. En het werd binnen zo vol dat de vaste bezoekers en vrijwilligers geen plek meer hadden om te zitten. Dit zorgde voor spanning onderling.”

VERBINDING

Culturele verschillen spelen hierbij een rol, vertelt Van Oosterom, maar ook de taalbarrière of mentale problemen die sommige mensen hebben. Van Oosterom doet haar best de verschillen te overbruggen: *“We proberen zoveel mogelijk om verbinding te maken, mensen persoonlijk te leren kennen en serieus te nemen. We oefenen met namen, vragen hoe het met de mensen gaat, helpen met voedsel en spullen inladen.”* Het allerbelangrijkste, benadrukt Van Oosterom, is dat iedereen zich gezien en gehoord voelt: *“We gaan in gesprek, spreken misverstanden uit, luisteren en leggen uit waarom we bepaalde beslissingen nemen. Ook naar aanleiding van de klacht die we kregen. En meestal helpt dat. Alleen helaas niet altijd. De grootste pijn zit hem bij zowel bezoekers als vrijwilligers dat er beslissingen voor hen worden gemaakt in plaats van met hen, maar dat is niet altijd te voorkomen.”*

De actualiteit helpt de buurthuis kamer niet mee, vertelt Van Oosterom: *“De politiek en de berichten in de media vergroten het gevoel van wij/zij alleen maar, bij beide kanten. En beide kanten willen de ander de schuld geven van hun problemen. Ook de toeslagenaffaire heeft veel gedaan: mensen zijn wantrouwender en mondiger geworden. Ondertussen hebben sommige oudere Zuilenaren hun wijk de laatste decennia erg zien veranderen: zij hebben als ‘witte Nederlanders’ nu het gevoel in de minderheid te zijn. Dit lossen we niet in één keer op. Alleen als iedereen meedoet, bouwen we onderling vertrouwen en een krachtige samenleving. Dit kunnen wij niet alleen.”*

OPRECHTE INTERESSE

De iftar die in april werd georganiseerd in de buurthuis kamer, was een voorzichtig begin, vertelt Van Oosterom. *“Er waren niet heel veel bezoekers, maar het belangrijkste was dat de sfeer zo mooi was. Vredig bijna. Mensen waren oprecht geïnteresseerd in elkaar. Dat was mooi om te merken. De man die de klacht over de oneerlijke behandeling had ingediend, was er ook en liet weten het erg te waarderen.”* Van Oosterom kreeg hulp van vrijwilliger Saida Ayachi, die samen met een collega alle hapjes klaarmaakte. Ayachi, al veertien jaar vrijwilliger in de buurthuis kamer, was blij verrast om een aantal bezoekers te zien: *“Een vrijwilliger die*

normaal geen buitenlands eten lust, at nu volop mee en genoot van het eten. Ze was onder de indruk van hoe wij te werk gingen met het klaarmaken van de hapjes, ze dekte de tafel en stak de kaarsen aan.”

Ayachi was blij iets te kunnen doen: *“Sommige mensen uit de buurt hebben het idee dat ze niet welkom zijn, hopelijk helpt dit. Vrijwilligers zijn soms te direct naar bezoekers en dat schiet in het verkeerde keelgat. Ik snap wel wat ze ermee bedoelen -ik ben in de Zuilense Betonbuurt opgegroeid- maar iemand die de taal niet machtig is, kan zich al snel gekwetst of gediscrimineerd voelen. Wat ook meespeelt is dat 90% van de bezoekers die hier komen een goed gevulde rugzak heeft. Iedereen heeft wel iets: jeugdproblematiek, eenzaamheid, armoede, verslaving of schulden.”*

De iftar stemt echter hoopvol: *“We hadden een volle tafel met een mix van verschillende culturen. Ik heb daarna veel appjes en mailtjes gehad van mensen die het heel leuk vonden. Volgend jaar doen we het weer.”*

Een tafel verder schuifelt mevrouw Jansen naar haar rollator: nog even snel haar hondje uitlaten voordat ze aan haar mindfulnesscursus begint.

Hoe diep je ook gezonken bent, je moet de moed erin houden

Vrijwilliger: Hanneke Drost (68)

"Als mensen me vertellen dat ze in de schuldhulp zitten, kan ik met ze meepraten. Ik heb er zelf in gezeten. Ik heb jaren in de kantine van FC Utrecht gewerkt, en mijn man had ook een baan, maar op een gegeven moment werden we allebei afgekeurd. We gingen 1600 euro per maand naar beneden. Dat is een hap. En dan denk je 'het is tijdelijk, we komen er wel weer bovenop'. Je moffelt het weg, maar dan komt de eerste deurwaarder, en de tweede. Ik had zoveel schaamte. Onze twee zoons waren de deur al uit, maar hoe moet je tegen de jongens gaan vertellen dat je het financieel niet meer redt? Of mijn ouders? Die heb ik het nooit verteld. Zelfs mijn zussen wisten het niet. Het heeft tranen met tuiten gekost hoor. Dat mag je best weten.

Op een gegeven moment hebben we hulp gezocht. Ik zei tegen mijn man: "Jan, dit gaat niet goed joh. Die schulden, die groeien alleen maar. We zijn het ene gat met het andere gat aan het vullen." We hebben een buurtteam ingeschakeld, en toen die ons niet meer konden helpen, zijn we naar Budgetbeheer gegaan. Die sloten bij de gemeente een lening af voor ons en betaalden toen alle schuldeisers in één keer af. Dat bedrag moesten we aan de gemeente terugbetalen. Ik loop er nu nog bij, bij dezelfde budgetcoach.

RODE KOP

De schuldhulp betekende dat we met 40 euro in de week rond moesten komen. En dan kon ik naar de Voedselbank toe. Met zo'n rode kop. Knik in de knieën. Net of de hele wereld je aankijkt. Plus, ik moest mijn auto opruimen. En daar hebben ze mijn leven mee afgepakt. Want ik kon alles accepteren, maar die auto van mij, dat was van het erfgeld van mijn ouders. Dat was mijn vrijheid. Dus toen ik eruit was, was het eerste dat ik kocht een auto. Daardoor weet ik: hoe diep je ook gezonken bent, je moet de moed erin houden. Want het kan nog zo zwart zijn, het wordt altijd weer wit.

Als er mensen naar me toekomen die vertellen over hun schulden, zeg ik ze dat ze niet de enige zijn. Zoals zij zijn er duizenden. En dan stuur ik ze naar de juiste hulp. Dat

betekent ontzettend veel. In deze tijd heb je elkaar allemaal heel erg hard nodig.

Ik kom hier nu negen jaar. De eerste vijf jaar met mijn man samen, maar die is er niet meer. Hij werd ziek, en in vijf maanden was het gedaan. Omdat dit voor hem ook een speciale plek was, hebben we de uitvaart hier gedaan, heel mooi was dat. Ik heb hem beloofd dat ik niet op mijn stoel zou blijven zitten. Dus ben ik hier. Dit is mijn drive. Hier haal ik mijn energie uit. Dit is zo leuk om te doen hier. Dat wil je gewoon niet weten. Het contact met mensen, iets kunnen betekenen voor een ander. Ik sta elke dag om half zes op. Dan kan ik op de klok gaan zitten kijken, maar ik kan ook wat gaan doen. Dus kom ik hier, elke dag. Mijn bed staat nog net niet hier. Ik begin om 7 uur, en als dan om half acht de eerste auto met voedselspullen komt, help ik mee uitladen.

BEST LEKKER

We hebben als vrijwilligers ook een hele fijne groep samen. We kunnen een geintje maken, dollen en gek doen, maar ook serieus zijn. Want er gebeurt hier ook wel wat hoor. Het is niet altijd van 'lala'. Er is wel eens een meningsverschil, maar dat mag ook hè, want we zijn allemaal verschillend. En we willen allemaal het beste voor hier. Ik ben recht voor zijn raap. Als mensen niet meewerken, zeg ik: 'Laat je handjes eens wapperen.' En ze moeten me niet in de zeik nemen, want dan zeg ik er iets van. Ik ben heel eerlijk.

Er komt hier van alles en dat verstaat elkaar niet altijd. Er is toch een taalbarrière. Arabisch kennen we niet. En ik kan dan best een secreteet zijn: 'Ik ben in mijn eigen land hoor. Wij moeten ons aan jullie aanpassen, maar jullie mogen je ook aan ons aanpassen. Probeer eens Nederlands te praten, want dan kunnen wij communiceren.' Arabisch ga ik niet leren. Ik ben nog steeds een Nederlander. Maar ik bedoel het goed, dus ik zeg ook: 'Als ik te snel praat, moet je het zeggen tegen me.' En laatst hebben we een iftar maaltijd gedaan hier, en dat was best heel leuk. Ik eet niet alles, maar ik heb wel dingen geprobeerd. En het was best heel lekker."

Coördinator bij Bosshardt
Zuilen: Maaïke van Oosterom

Er is altijd genoeg plek voor iedereen

"Alleen als iedereen meedoet,
bouwen we onderling vertrouwen
en een krachtige samenleving."

"Het is hier netjes, en
schoon. Het is een goeie
plek. Iedereen is hier
welkom, zelfs junks, als ze
zich netjes gedragen. Ik kom
oorspronkelijk uit Beiroet,
Libanon, daar was ik bij de
Koptische kerk. Nu ben ik
de Best Life Church waar ik
een tijd lang beveiligder was,
en ik kom hier. Ik help hier
ook een beetje als vrijwilliger;
op vrijdag gaan we naar het
verzorgingstehuis waar we
oude mensen ophalen en
rondrijden in hun rolstoel."

Bezoeker:
Camilio

Vrijwilligers in de kledingwinkel:
Jehan Nakhla (r) en Galina Zeynalova (l)

"De buurthuiskamer voelt
als een tweede thuis voor
ons. We hebben elkaar
zeven jaar geleden leren
kennen in de kledingwinkel
waar we drie keer in de
week kleding verkopen. We
zijn nu goede vriendinnen
geworden. In allebei onze
landen -Oekraïne en Syrië- is
het nu oorlog. Het is fijn om
onze zorgen met elkaar te
kunnen delen. En natuurlijk
praten we vooral over onze
kinderen."